

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

ערב יום הכיפורים תשע"ז שנה ג' גליון 107

לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,

ניתן לקבל את העלון במייל chagithen@neto.net.il

הנושא: ביום הכיפורים מניע למצב של אדם הראשון קודם החטא

לשורשם העליון, אלא בראיה בעלמא, היה עושה את התיקון (ויש מעשה על הרה"ק רבי איתמר מנדבורנא זי"ע, שפעם אחת שתה תה, בלי להכניס את קוביות הסוכר לתה, שאלוהו חסידיו מדוע עשה כן? והשיב, כדי לתקן ולברר הניצוצות הנמצאות במאכל, צריך לאוכלו עם הכוונות הראויות, ואז הנשמה שנמצאת במאכל מגיע לתיקונה. אולם יש צדיקים שיכולים בראיה בלבד לתקן ולהעלות את הנשמה שבמאכל, וכך עשיתי, והראיה לכך, תנסו לטעום מן הסוכר ותראו כי טעמו טפל ונעלם הטעם ממנו). וזהו הענין שהעביר הקב"ה את החיות והבהמות בפני אדם הראשון שיקרא להם שמות, היינו שיביא אותם בראייתו לידי תיקונם.

אף כהן הגדול, שבימים קדושים ונעלים אלו היה משיג בחינת אדם הראשון קודם החטא, גם בו היה כח זה, שבראייה בעלמא להביא את הבהמות לידי תיקונם, לכן היה מעבירים לפניו פרים אלים וכבשים, שבראייתו יביא אותם לידי תיקונם.

והנה מעלה זו, שביום הכיפורים משיגים מעלת אדם הראשון קודם החטא, אינה מעלתו של הכהן הגדול בלבד, אלא כל יהודי ויהודי משיגה ביום הכיפורים, והראיה לכך מדברי החתם סופר בדרשותיו (ח"א דף ט"ז טור ב') על דברי הגמרא ביומא (פב:) ונפסק כן בשו"ע (סימן תרי"ז סעיף ב') שאשה מעוברת אשר הריחה ביום הכיפורים מאכל כלשהו, ומתאוה לאכלו עד שמגיעה לידי סכנה, יש ללחוש באזנה קודם שנותנים לה מן המאכל שיום הכיפורים היום, שמא יועיל ותפרוש.

המשנה במסכת יומא פותחת: שבעת ימים קודם יום הכיפורים מפרישין כהן גדול מביתו ללשכת פלהדרין.

ובהמשך מוסיפה המשנה ואומרת: ערב יום הכיפורים שחרית, מעמידין אותו בשער המזרח ומעבירין לפניו פרים ואילים וכבשים, כדי שיהא מכיר ורגיל בעבודה.

כלומר, היו מעבירים לפני הכהן את כל הבהמות המשמשות קרבנות ומלמדים אותו לזהותן. ולכאורה, הדבר הזה לא מובן, וכי הכהן הגדול כזה חסר שכל, שלא היה מסוגל להבדיל בעצמו בין הבהמות? ובפרט שבכל השנה היה מתעסק בהקרבת הקרבנות?

ונראה לומר, מצינו השוואה בין כהן הגדול לאדם הראשון, למשל, אדם הראשון נצטווה בגן עדן: "לעבדה ולשמרה" (בראשית ב', ט"ו), והפעם היחידה בתנ"ך שצמד המילים הזה חוזר בו הוא בהקשר של המקדש – תפקידי הכהנים והלויים, למשל בפרשת במדבר פרק ג' פסוקים ז' ח'. יתרה מזו, כאשר מתחילים הכהנים בעבודתם בשמונת ימי המילואים ועליהם ללבוש את בגדי הכהונה, אהרן ובניו אינם מתלבשים בכניסתם לאוהל מועד אלא משה מלבישם (תצוה כ"ט, שמיני ח'). וכמו שאצל אדם הראשון הק"ה הלבישו כתנות עור, כמאמר הכתוב (בראשית ג', כ"א): "ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור".

מעתה מצינו אצל אדם הראשון שהקב"ה העביר לפניו את כל החיות והבהמות כדי שיתן להם את שמם. ונראה לומר, כי עיקר הקרבת הקרבנות הוא להעלות ולתקן את הבהמות ולהביאן לשורשן. אולם אדם הראשון קודם החטא לא היה צריך להעלות את הבהמות על גבי המזבח כדי להביא אותן

ונתקשה החתם סופר זי"ע: מדוע דין זה שילחשו באזניה של האמא מצינו רק לגבי יום הכיפורים, ולא בשאר אכילות של איסור כגון נבילות וטריפות, מדוע לא אמרו חז"ל שאשה מעוברת שהריחה ריח בשר חזיר ומתאוה לאכול הימנו, ילחשו באזנה שהתורה אסרה לאכול בשר חזיר, אולי יתבטל ממנה התאוה ולא תצטרך לאכול דבר איסור?

ומסביר החת"ס, כי עובר במעי אמו יש לו קדושה נוראה בשעה שהוא לומד כל התורה עם המלאך (כמבואר בנדה דף ל:). ואילו גופה העכור של אמו, היה עולה אף למעלה מן המלאכים, אותו גוף עכור מושך אותו לתאוות, ולכן בשאר איסורים לא יעזור שילחשו לו שאסור לאכול נבילות וטריפות, כי הגוף העכור מושכו לתאוות גשמיות, ומשום פיקוח נפש יש להתיר לה לאכול. אבל ביום הכיפורים נעשים כל ישראל כמלאכי עליון וגופם מזדכך להיות כחלק מן הנשמה ממש, וגם גוף האם מזדכך, וממילא כאשר יזכירו לעובר שהיום יום הכיפורים יתכן שיפסוק מלהתאוות עוד, כי גופה של האמא, כבר לא מעכב ומפריע לו.

ולדברינו הטעם לכך, שאחר חטא אדם הראשון והאכילה מעץ הדעת, נכנסה זוהמה בגופו של האדם וגופו נעשה גשמי ונמשך לתאוות, אולם ביום הכיפורים כל יהודי זוכה להגיע למצב של אדם הראשון קודם החטא, וגופו נעשה רוחני ודומה לנשמה.

הוכחה נוספת, בספר אגרא דפרקא (אות ש"ד) מסביר מדוע אסורה נעילת הסנדל ביום הכיפורים, כי אמרו חז"ל במסכת שבת (קכט.): לעולם ימכור אדם קורות ביתו ויקח מנעלים לרגליו. ומביא טעם לכך בשם מהר"ם חאגיז בספרו משנת חכמים בשם חכמי הרמז, כי בשעה שחטא אדם הראשון קוללה האדמה, כמו שנאמר (בראשית ג', י"ז): "ארורה האדמה בעבורך", ולכן ימכור אדם כל מה שיש לו כדי שלא ילך יחף וידרוך על מקום קללה, אבל ביום הכיפורים כל החומריות של העולם הזה מתקדש ומתעלה, ולכן אין צורך להשים חציצה מהאדמה.

והיינו, העולם מגיע למצב של אדם הראשון קודם החטא, בו עדיין לא קוללה האדמה.

והנה אותה הארה עליונה הבאה ביום הכיפורים, של אדם הראשון קודם החטא, ממשיכה אף אחר יום הכיפורים והיא המזכה אותנו להיכנס אל הסוכה שהיא בחינת גן עדן, וכאדם הראשון שהיה מטייל בגן עדן בגופו. וכלשונו הקדוש של השפת אמת (סוכות, תרמ"ג): ימי הסוכות שנקראים "זמן שמחתנו", כי השי"ת זיכה אותנו לישב בצלו. והיא מעין בחינת הגן עדן "דכתיב וישם שם כו' האדם". ועיקר הבריאה היא להיות דירת האדם שם. ושם היא השמחה כמו שנאמר "כשמחך יצירך בגן עדן". והגם שכתוב: "ויגרש את האדם", אעפ"כ יש זמנים שמתנוצץ קצת הארה מבחינת הגן עדן. והשי"ת הכניסנו לדירה זו שחל עליה שם שמים כדאיתא בגמ' והשמחה במעונו. לכן דירה זו מביאה השמחה. ובוודאי ע"י טהרתן של ישראל ביום הכיפורים יש שמחה לפנינו במרום. לכן יש לנו לשמוח בשמחת הבורא ית' וכו'. ע"כ.

הנושא: ביום הכיפורים ישראל בבחינת "אמו" של בורא עולם

כתב בספה"ק באר מים חיים (פרשת נשא ד"ה ולקח הכהן) שבשיר השירים מכנה הקב"ה את בני ישראל בשלושה שמות: "בתי" דכתיב "מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב", ונקראים גם "אחותי" ככתוב "לבתני אחותי כלה" וכמו כן מכונים גם "אמי" והיינו דכתיב "צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו" ואמרו חז"ל "שעטרה לו אמו – זה יום הכיפורים", והיא הבחינה והמעלה הגבוהה ביותר מה שאין הפה יכול לדבר, שבני ישראל הם כביכול במדריגת "אמו" שהיא גבוהה יותר כביכול מבורא כל עולמים עצמו.

על פי דבריו נבוא וניישב שאלה עצומה, הכהן הגדול בכניסתו לבית קדש הקדשים היה פושט את בגדי הזהב ונכנס רק עם בגדי לבן, כלומר היה נכנס עם כתונת מכנסיים מצנפת ואבנט, כדי שלא יהיה קטגור הזהב שחטאו בו בעגל – סנגור. אבל מעיל ציץ חושן ואפוד שהיה בהם זהב לא היה נכנס אל קדש הקדשים.

שואל הרמב"ן, הרי הטעם שהיה על המעיל פעמון ורימון כדי שיהיה "ונשמע קלו בבואו אל הקודש", כלומר, אין

בהם צורך ללבישה עצמה, והצורך בהם הוא משום טכסיסי מלכות שכמו שאדם נכנס אל ארמון המלך צריך קודם לנקוט בדלת כך הפעמונים שהיו מרעישים בהליכתו הם כאילו מבקשים רשות ממלכו של עולם להיכנס.

אם כן שואל הרמב"ן, אם כל השנה יש צורך בפעמונים אצל המעיל, אז למה כשהוא נכנס אל קדש הקדשים, הוא נכנס ללא מעיל היינו ללא פעמונים, הרי הוא צריך לבקש רשות בשביל להיכנס?

אלא מתרץ הרמב"ן, שבעבודת של הבוקר כשהיה לובש שמונת הבגדים ואז היה לובש את המעיל בזה הוא ביקש רשות לכל היום כולו.

אך עדיין יש מקום לשאלה, הרי קדש הקדשים זה מקום מיוחד והוא לא היה שם עדיין ומן הצורך לבקש רשות מיוחדת ומדוע נכנס בלי פעמונים?

אבל האמת היא שרש"י במסכת יומא מתרץ את שאלתו של הרמב"ן, הגמרא במסכת יומא (מד:) מביאה כמה חילוקים בין המחנה של הקטורת של כל השנה כולה לבין המחנה של יום הכיפורים, אחד מן החילוקים הוא, "בכל יום לא היה לה ניאשתיק, והיום היה לה ניאשתיק". וכתב רש"י: ניאשתיק – טבעת בראשה, שמקשקש ומשמיע קול, משום ונשמע קולו בבואו וגו'. ע"כ. כלומר, שהכהן היה מקיים את "ונשמע קולו" על ידי המחנה שהיתה משמיעה קול, ובזה היה מבקש רשות להיכנס.

אבל התוספות מביאים את דברי הירושלמי (פ"ד ה"ד), ש"ניאשתיק": אין פירושו פעמון, אלא נרתיק למחנה, וכך נראה סבר הרמב"ן ולכן הקשה מדוע נכנס הכהן אל קדש הקדשים בלי בקשת רשות.

ומדוע באמת אין צורך לבקש רשות להיכנס לקדש הקדשים? אולם לפי דברי הבאר מים חיים הדבר מובן, כיון שביום הכיפורים עם ישראל זוכים לדרגה של "אמו", ואין דרכה של "אמא" לבקש רשות להיכנס לחדרה של בנה, לכן ביום הכפורים אין צורך בלבישת המעיל עם הפעמונים.

בזה יבואר, הגמרא בברכות (ז.) מספרת את המעשה הבא מפני רבי ישמעאל כהן גדול: "תניא אמר רבי ישמעאל בן אלישע: פעם אחת נכנסתי להקטיר קטורת, לפני ולפנים, וראיתי אכתריאל יה' ה' צבאות, שהוא יושב על כסא רם ונשא, ואמר לי: ישמעאל בני ברכני. אמרתי לו: יהי רצון מלפניך, שיכבשו רחמיך את כעסך, ויגולו רחמיך על מדותיך

ותתנהג עם בניך במידת הרחמים ותכנס להם לפניך משורת הדין, ונענע לי בראשו".

וצריך להבין, וכי בורא עולם צריך את ברכתו של רבי ישמעאל כהן גדול? אולם לפי דרכינו, עם ישראל ביום הכיפורים דומים לבחינת "אמא" של בורא עולם כביכול, ודרכו של הבן לבקש את ברכתו של אמו.

מעתה יומתק מאוד תפילתו של כהן הגדול ב"קדש הקדשים", כדברי המשנה ביומא (פ"ה מ"א): "יהי רצון מלפניך ה' אלהנו שתהא שנה זו גשומה, ואם שחונה – תהא גשומה". והגמרא (יומא נג:) מרחיבה קצת יותר: "לא יעדי עביד שולטן מדבית יהודה" – שלא יסור שבט מבית יהודה. "שלא יהיו עמך ישראל צריכים לפרנס זה מזה". ו"שלא תכנס לפניך תפילת עוברי דרכים".

אם נדקדק נמצא, כי כלל לא היה מבקש מאומה מהצרכים הרוחניים של ישראל, כמו: לימוד תורה, יראת שמים או משהו מקיום המצוות, רק עניינים גשמיים.

ולפי דרכינו זאת משום, כי כך דרכה של "אמא" לדאוג על עניינים גשמיים ולא רוחניים כלל.

לסיום, הכהן גדול נכנס אל קדש הקדשים עם ארבעה בגדים: כתונת מכנסיים מצנפת ואבנט, ראשי תיבות אמכ"ס. לרמז שאנו זוכים ביום גדול ונשגב זה לבחינה של "אמו" של בורא עולם.

מובא בספרים הקדושים, כי בעת כניסת היום הקדוש והנורא יורדת קדושה נוראה השורה בעולם, ובפרט בעת אשר נותנים רשות ואומרים: "על דעת המקום ועל דעת הקהל בישיבה של מעלה ובישיבה של מטה אנו מתירים להתפלל עם העברנים", אשר שעה זו היא כמין פתיחת דלתות היכל התשובה אשר נפתחים יחדיו עם פתיחת ארון הקודש באימה. וכתב בספה"ק זרע קודש וולה"ק: רואים בחוש שקודם כניסת ליל יום כיפור נופל אימה ופחד אפילו על הפחות שבישראל, וזה מעור אלוקי יתברך שמו, ששולח יראתו לכל אחד ואחד מישראל. עכלה"ק. אמר הרה"ק רבי פנחס מקארין זי"ע וזה לשונו: קודם כל נדרי יורד אור גדול מלמעלה וכל מלאכים והנשמות ירדו ממקומן ואין שום מקום שיוכל לסבול אורם ולהלבישם רק מתלבשים בדמעה שאנו מורידים לפני ה'. כתב בספה"ק אמרי נועם: כל הענין של פתיחת הארון קודש "כל נדרי" והקפה שעושים הוא לפתוח שערי תשובה ולהעלות כל הניצוצות הקדושה הנפזרים להחזירן לשורשן. עכלה"ק.

בברכות גמר חתימה טובה